HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

גועה והטילה ריעי. אי זה אי זה. גועה לועקת כמו אם יגעה שור על בניו (איוב ו): **נאכל.** [1]נלרב הוה קרי ליה שמואל הכי משום כבוד: **נאוזוי אוזי.** לפרכם האוזן בתמיה דפירכום חיות גדול הוא זה. אוזוי לשון מזיזין אותו ממקומו (אבות פ"ג מי"ז): **שאני אומר.** שאינה נריכה כל כך אלא כל פירכוס [2]שמסוכנת מפרכסת שאינה עושה דבר שהוא הולאת נפש הוי פירכוס כדלקמן: **שאין** [3]**המיתה עושה.** בשעת הולאת נפש קרי לה מתה ובהמה דקה קאי דאילו גסה אפילו כפופה ופשטתה הוי פירכוס: **אי.** מדוקיא דמתניתין הוא גמרינן לה כדקדייקת הא החזירה כשרה משמע שפשטתה מכפיפותה והחזירה: **אכל פשוטה.** מעיקרא וכפפתה לא: **קמ"ל.** [4]דהיכא דהויא פשוטה מעיקרא וכפפתה הוי פירכוס: **משמו.** שלא ר' יוסי: [5]**הא.** דאמר רב לעיל גועה הוי פירכוס: **דעבי קלה.** שהיה קולה עבה וחזקה דולאי אתי מכח חיות: **דעמי קלה.** כהה מתרגמינן עמיא (ויקרא יג): **שופתה.** בסמוך: **מפרזת.** למרחוק וחיות הוא זה: **אמר רב חסדא פירכוס שאמרו.** אני שמעתי בסוף שחיטה ואני מפרש [6]מאי סוף ששמעתי אמצע שחיטה היא והאי דקרי ליה סוף לאפוקי אם בתחלת שחיטה פירכסה כיון דבאמצע שחיטה [7]אלא פירכסה לא הוי לה חיותא כי האי אסיר משום נטילת נשמה: **מנא אמינא לה.** דהאי סוף ששמעתי אמצע הוא: [8]**אימת.** פשטה ולא החזירה דאמרינן פסולה: **כל היכי חיחי ותיזיל.** דלאחר ששחטה לא תסגי בפשיטת יד בלא כפיפה [9]וחזרה בתמיה: **א"ל רבא לעולם סוף שחיטה.** דוקא. ודקאמרת כל היכי חיחי ותיזיל לאחר שחיטה שתפשוט ותחזיר: **שאני אומר כל שאינה עושה כן.** פשטה וחזרה לאחר שחיטה בידוע כו': **בתחלת שחיטה.** כלומר אפי' פירכסה בתחלת שחיטה **דייה** [10]**א)** כשרה אע"ג [11]**דהויא** מסוכנת כיון דמלאים כותלי בית השחיטה דם בידוע שזינקה: **ומימרא ר"א.** דאמר זינוק הוי פירכוס: [12]**ואמר שמואל כו'.** להכי איצטריך לפרושי דכותלים דהכא לא הוו כותלים ממש אלא כותלי בית השחיטה דאי הוו כותלים ממש למאר היינו יכולים להבין אי האי זינוק הוה בתחלת שחיטה או באמצע שחיטה דאי הוה בתחלת שחיטה ימלא הזינוק למעלה בכותל דמחמת כח וחיות שהיה עדיין בבהמה זינקה למרחוק ואם ימלא הזינוק למטה בכותל בידוע שבאמצע שחיטה זינקה אלא היה בה כח כל כך לזנק הדם למרחוק אבל השתא דאמר שמואל דהני כותלי לא הוו כותלי ממש אלא כותלי בית השחיטה לא מצינו למידע אי בתחלת שחיטה זינקה או לאחר שחיטה ולהכי קאמר אי אמרת בשלמא כל כמה דפירכם אפילו בתחלת שחיטה הוי פירכוס: **שפיר.** דהא חזינן למאר ע"י זינוק דפרכים באורתא: **אלא אי אמרת.** באמצע שחיטה בעינן מאן לימא לן למאר דזינוק דלאורתא באמצע שחיטה הוה דלמא בתחלת שחיטה זניק: **ודלמא.** לעולם אמר פירכוסין לא הוו פירכוס אלא באמצע או בגמר שחיטה ושאני זינוק דעדיף חיותיה ופירכוס גדול הוא הלכך אפילו בתחלת שחיטה זינקה שפיר דמי: **דייה אם זינקה.** ומדקתני דייה מכלל דקיל: **קיל מדרבן גמליאל.** דבעי ביד וברגל [13]בשניהם: **ועדיף מדרבנן.** דאמרי ביד או ברגל: **אבוכרס.** שם האיש: **אבוה** [14]**בר אבוכרס.** זהו אבוכרס עצמו ומכירין היו את הבן ולא[15] את האב והיו קורין אותו על שם בנו שעשו את בנו סימן לו: **עד.** משמע דאמיר האי פירכוס דרבנן מהנך דלעיל ואי דר"א עדיף מאי עד דרבנן משמע דעדיף כיון מיבעי להו למימר אלא ש"מ זינוק קיל ואפ"ה סגיא ליה כי הוי בתחלת שחיטה: **בסוף שחיטה.** סוף ממש שתפרכס בגמר שחיטה דתהוי בה חיות אחר שחיטה: פרט

גועה או הטילה ריעי וכשכשה באזנה ה"ז פירכוס. אפילו יש [16]לר"ג דמתמיר ובעי פירכוס יד ורגל חשיב האי פירכוס ולהכי פריך שפיר מברייתא דקתני בסמוך גועה והטילה ריעי אין זה פירכוס ושמואל דאמר איצטריך ליה לאבא אזוזי אוני שאני אומר כל [17] שאינו דברים שהמיתה עושה מאי נינהו דברים שהמיתה עושה אמר רב ענן לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל [18]היתה ידה כפופה ופשטתה [19] דבר שהמיתה עושה פשוטה וכפפה דברים שאין המיתה עושה מאי קמ"ל תנינא בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה שאינה אלא הוצאת נפש הא החזירה כשרה אי ממתני' הוה אמינא דוקא [20] דכייפה ופשטה והדר כייפה לה אבל פשוטה וכפפתה לא קמ"ל מיתיבי [21]ר' יוסי אומר היה ר"מ אומר גועה בשעת שחיטה אין זה פירכוס ר"א ברבי יוסי אומר משמו אפילו הטילה ריעי וכשכשה בזנבה אין זה פירכוס קשיא גועה אגועה קשיא ריעי אריעי גועה אגועה לא קשיא הא דעבי קלה הא דעמי קלה ריעי אריעי נמי לא קשיא כאן בשותתת כאן במתרזת אמר רב חסדא פירכוס שאמרו [22]בסוף שחיטה מאי בסוף שחיטה באמצע שחיטה לאפוקי תחלת שחיטה דלא אמר רב חסדא [23] מנא אמינא לה דתנן בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה אימת אילימא בסוף שחיטה כל היכי תיחי ותיזיל אלא לאו באמצע שחיטה א"ל רבא לעולם [24]בסוף שחיטה שאני אומר כל שאינה עושה כן בסוף שחיטה בידוע שנשמתה נטולה הימנה קודם לכן ר"נ בר יצחק אמר פירכוס שאמרו בתחלת שחיטה אמר ר"נ בר יצחק מנא אמינא לה דתנן אמר ר"ש השוחט בלילה ולמחר מצא כתלים מלאים דם כשרה שזינקה וכמדת ר"א ואמר שמואל כותלי בית שחיטה שנינו אי אמרת בשלמא בתחלת שחיטה שפיר אלא אי אמרת בסוף שחיטה ליחוש דלמא בתחלת שחיטה זינקה ודלמא שאני זינוק דעדיף ומי עדיף והתנן ר"א אומר דייה אם זינקה קל מדרבן גמליאל ועדיף מדרבנן אמר רבינא אמר לי סמא בר חילקאי אקשי בה אבוה דבר אבוברם ואמרי לה אחוה דבר אבוברם ומדרבנן מי עדיף והא תנן וחכמים אומרים עד שתפרכם או ביד או ברגל רבנן אהייא קיימו אילימא אדר"ג כיון שפירכסה מיבעי ליה אלא פשיטא אדר"א ואי עדיף מאי עד [25] רבא אמר פירכוס שאמרו בסוף שחיטה אמר רבא מנא אמינא לה דתניא [1]שור

גועה [26]**א)** [תוספתא פ"ב ה"ג ע"ש], **ב)** ל"ל דבר, **ג)** [זסו גי' הרי"ף ורא"ש אבל בספרים שלפנינו גרסינן רשב"ג במתני'], **ד)** [ערך אבא], **ה)** [דף מה:], **ו)** [וכן בברכות מז.], **ז)** ל"ל וכפירושו, **ח)** [ל"ל רב הונא], **ט)** [ל"ל שקרא], **י)** [וע"ע היטב תוס' יבמות מז: ד"ה אמר שמואל], **כ)** שיך לע"ב,

תורה אור השלם

1. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיְיָ׃ ויקרא כב כז

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה בתמילת שחיטה וכו' בתמילת שחיטה דייה כאן הס"ד ואח"כ מה"ל כשירה:

רבינו גרשום

גועה והטילה ריעי כו'. כלומר אם עושה אחת משלשתן: איצטריכא ליה לאבא. כלומר אבא דהו רב והכי קאמר ליה איצטריכא ליה לרב לאוזוזי אוני. כלומר שלא תהא כשרה עד שתזזו אודניה: אמר להו שאני אומר כל שאינו עושה דברים כו'. כלומר כל שאינה עושה דברים של חיות אלא עושה דברים שהמיתה עושה טרפה: אי ממתניתין הוה אמינא דוקא דכייפא כו'. כלומר דמשמע בהמה דקה שפשטה ידה והחזירה. כלומר שהיתה כפופה ופשטה ואח"כ החזירה אבל פשוטה וכפפתה אימא לא ליהוי כשרה קמ"ל: הא דעבי קלא הא דעמי קלא. כלומר עבי קלא הרי זה פרכוס: כאן בשותתת כו'. כלומר במתרזת הוי פרכוס אבל (במשתנת) [בשותתת] לא הוי פרכוס: ואמר שמואל כותלי בית השחיטה שנינו. כלומר דפרכוס מעולה הוא שקילחה הדם מחמת בריאות: אלא אי אמרת בסוף שחיטה. כלומר בסוף שחיטה בעיא לפרכוס אמאי חשוב פרכוס דילמא בתחילת שחיטה זינקה: ודילמא שאני זינוק דעדיף. כלומר לעולם אימא לך בעינן פרכוס בסוף שחיטה ואי פרכת דילמא בתחלת שחיטה זינקה דלמא שאני זינוק דעדיף ואפי' זינקה בתחלת שחיטה כשרה אבל פרכוס אחד ביד וברגל בעינן בסוף שחיטה: ומי עדיף והתנן ר' אליעזר אומר דייה אם זינקה. כלומר ומי עדיף זינוק מפרכוס דרגל והתנן ר' אליעזר אומר דייה אם זינקה. כלומר ר' אליעזר ענה לרבן גמליאל דאמר עד שתפרכס ביד וברגל ואמר לו ר' אליעזר (א') דייה אם זינקה אלמא פרכוס יד ורגל עדיף: אבוכרס גרסי': קיל מרבן גמליאל כו'. כלומר דרבן גמליאל סבר עד שתפרכס ביד וברגל ורבנן סברי או ביד או ברגל (אלמא אדרבן גמליאל עד שתפרכס ביד וברגל ורבנן סברי או ביד או ברגל): אילימא אדר"ג כיון דפירכסה מבעי ליה. כלומר דר"ג סבירא ליה עד שתפרכס ביד וברגל הוה ליה למימר לרבנן כיון שפירכסה ביד או ברגל כשרה:

עין משפט
נר מצוה

קיז א ב ג מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הלי"ד סמג לאוין (קלב) [קלד] טוש"ע יו"ד סי' יז סעי' ג:

שיטה מקובצת

[1] שאני אומר כל שעושה דברים שאין המתה עושה מאי נינהו: **[2]** ופשטתה דברים שהמתה עושה פשוטה וכפפה דברים שאין המתה עושה מאי קמ"ל: **[3]** ה"א דוקא כגון שהיתה ידה כפופה ופשטה: **[4]** מנא אמינא לה דתנן בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה נ"ב בקצת ספרים ישנים קלף גרסי' פסולה שאינה אלא הוצאת נפש הא החזירה כשרה אימת וכו': **[5]** ואי עדיף מאי עד אמר רבא פרכוס: **[6]** לאבא לרב שמואל הוה קרי ליה הכי משום כבוד: **[7]** אלא לרב ענן שמפרכסת כל פרכוס שאינה עושה: **[8]** שאין המתה עושה: **[9]** (דהיכא דהויא פשוטה מעיקרא וכפפתה הוי פרכוס) נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: **[10]** (הא דאמר רב לעיל גועה הוי פרכוס דעבי קלה שהיה קולה עבה וחזקה דודאי אתי מכח חיות) נרשם עליו נ"ב שלא נמצא בס"י: **[11]** ואני מפרש דמאי סוף שחיטה ששמעתי: **[12]** כיון דבאמצע שחיטה לא הוי לה חיותא כי האי וכו' ונ"ב נ"א בפי' כ"י כיון דבאמצע שחיטה לא הוות לה חיותא כי האי אסירא דההוא פרכוס הוי משום נטילת נשמה: **[13]** (אימת פשטה ולא החזירה דאמרינן פסולה) נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: **[14]** בפשיטת יד בלא כפיפה בתמיה: **[15]** אע"ג דהוות מסוכנת כיון דמלאים דם בידוע שזנקה: **[16]** מתיבת ואמר שמואל וכו' עד אי אמרת בשלמא כל כמה דפרכס ולא עד בכלל נרשם עליו ונ"ב לא נמצא בס"י והכין משמע מדברי המפרשים שהקשו קושיא זו ותרצו בענין אחר ולא הזכירו לרש"י ז"ל כלל ולא נעלם מהם דברי רש"י ז"ל אלא ודאי שאינו מפירושי רש"י ז"ל אלא גליון מפירושי האחרונים הוא והכניסוהו בפרש"י ז"ל ובשלשה פירושי רש"י ז"ל שבידי לא נמצא: **[17]** קיל מדר"ג דבעי ביד וברגל ועדיף וכו': **[18]** ומכירים היו את הבן ולא ראו את האב: **[19]** אפי' לרשב"ג דמחמיר כו' ולהכי פריך שפיר מברייתא: **[20]** שם וכן בערבי פסחים כגון גוזליא: **[21]** מפני מה נענש גחזי כצ"ל:

[22] שאני אומר כל שעושה דברים שאין המתה עושה מאי נינהו: **[23]** ופשטתה דברים שהמתה עושה פשוטה וכפפה דברים שאין המתה עושה מאי קמ"ל: **[24]** מנא אמינא לה דתנן בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה שאינה אלא הוצאת נפש הא החזירה כשרה אימת וכו': **[25]** לאבא לרב שמואל הוה קרי ליה הכי משום כבוד: **[1]** אלא לרב ענן שמפרכסת כל פרכוס שאינה עושה: **[2]** שאין המתה עושה: **[3]** (דהיכא דהויא פשוטה מעיקרא וכפפתה הוי פרכוס) נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: **[4]** (הא דאמר רב לעיל גועה הוי פרכוס דעבי קלה שהיה קולה עבה וחזקה דודאי אתי מכח חיות) נרשם עליו נ"ב שלא נמצא בס"י: **[5]** ואני מפרש דמאי סוף שחיטה ששמעתי: **[6]** כיון דבאמצע שחיטה לא הוי לה חיותא כי האי וכו' ונ"ב נ"א בפי' כ"י כיון דבאמצע שחיטה לא הוות לה חיותא כי האי אסירא דההוא פרכוס הוי משום נטילת נשמה: **[7]** (אימת פשטה ולא החזירה דאמרינן פסולה) נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: **[8]** בפשיטת יד בלא כפיפה בתמיה: **[9]** אע"ג דהוות מסוכנת כיון דמלאים דם בידוע שזנקה: **[10]** מתיבת ואמר שמואל וכו' עד אי אמרת בשלמא כל כמה דפרכס ולא עד בכלל נרשם עליו ונ"ב לא נמצא בס"י והכין משמע מדברי המפרשים שהקשו קושיא זו ותרצו בענין אחר ולא הזכירו לרש"י ז"ל כלל ולא נעלם מהם דברי רש"י ז"ל אלא ודאי שאינו מפירושי רש"י ז"ל אלא גליון מפירושי האחרונים הוא והכניסוהו בפרש"י ז"ל ובשלשה פירושי רש"י ז"ל שבידי לא נמצא: **[11]** קיל מדר"ג דבעי ביד וברגל ועדיף וכו': **[12]** ומכירים היו את הבן ולא ראו את האב: **[13]** אפי' לרשב"ג דמחמיר כו' ולהכי פריך שפיר מברייתא: **[14]** שם וכן בערבי פסחים כגון גוזליא: **[15]** מפני מה נענש גחזי כצ"ל: